

ZLOSTAVLJANJE U ŠKOLI/
BULLYING AT SCHOOL

Vodič za roditelje/ A guide for parents

IMPRESUM

IZDAVAČ/ PUBLISHER: Karlovačka županija

ZA IZDAVAČA/ FOR THE PUBLISHER: mr.sc. Marijana Tomičić

AUTOR/ AUTHOR: prof.dr.sc. Majda Rijavec

GRAFIČKO OBLIKOVANJE/ GRAPHICAL DESIGN: Tiskara Pečarić Radočaj

TISAK/ PRINT: Tiskara Pečarić Radočaj

NAKLADA/ NUMBER OF COPIES: 1000

LEKTURA/ TEXT PROOF-READING: Katarina Perač

ISBN: 978-953-97378-5-4

CIP:

Godina izdanja 2013./ Published in 2013

Program za
cjeloživotno
učenje

*Projekt Karlovačke županije i regije Taurage, Litva u programu
Cjeloživotnog učenja – Comenius Regio:
„Violets in Schools“ - Ljubičice u školama*

*Life Long Learning Program-Comenius Regio Project of regions
Taurage, Lithuania and Karlovac, Croatia:
„Violets in Schools“*

ZLOSTAVLJANJE U ŠKOLI/ BULLYING AT SCHOOL VODIČ ZA RODITELJE/ A GUIDE FOR PARENTS

Karlovac, Croatia, 2013.

SADRŽAJ

Predgovor - IVAN VUČIĆ	7
Predgovor - DAMIR JELIĆ	9
Predgovor - MAJDA RIJAVEC	11
ŠTO JE ZLOSTAVLJANJE	13
Znate li što (ni)je zlostavljanje?	13
Vrste zlostavljanja	15
Zlostavljaju li dječaci i djevojčice različito?	17
Kakve posljedice ostavlja zlostavljanje?	18
Zašto djeca šute o zlostavljanju?	19
KAKO PREPOZNATI JE LI VAŠE DIJETE ZLOSTAVLJANO	20
ŠTO MOŽETE UČINITI AKO JE VAŠE DIJETE ZLOSTAVLJANO?	23
Što NE činiti	23
Saslušajte dijete	23
Prikupite više informacija	24
Prva pomoć	24
Vodite zabilješke	25
Suradujte sa školom	25
Kako pomoći djetetu kod elektroničkog zlostavljanja	26
MOJE DIJETE JE ZLOSTAVLJAČ	27
Shvatite situaciju ozbiljno	27
Otkrijte što se dogodilo	27
Razgovarajte s djetetom	28
Odredite posljedice	28
Ispričajte se žrtvi i njenim roditeljima	29
Potražite pomoć stručnjaka	29
SREĆOM, MOJE DIJETE NIJE NI ŽRTVA NI ZLOSTAVLJAČ	30
ZAPAMTITE...	32
I NA KRAJU, PITANJE ZA VAS.	33

CONTENTS

WHAT IS BULLYING	37
Do you know what is (not) bullying?	37
Types of bullying	38
Do boys and girls bully differently?	41
How harmful is bullying?.	42
Why don't children report bullying?	43
HOW DO YOU KNOW YOUR CHILD IS BEING BULLIED?	44
WHAT CAN YOU DO IF YOUR CHILD IS BEING BULLIED?	47
What not to do?	47
Listen to the child	48
Get more information	48
First help	48
Keep a record	49
Work with your child's school to solve the problem	49
Helping the child to deal with cyberbullying	50
WHAT IF YOUR CHILD IS A BULLY?	52
Take the problem seriously	52
Find out what happened.	52
Talk to your child.	53
Establish appropriate consequences	53
Apologize to the parent and the victim	53
Seek professional help.	54
LUCKILY, MY CHILD IS NEITHER BULLIED NOR A BULLY	55
REMEMBER	57
AND FINALLY, A QUESTION FOR YOU	58

Poštovani roditelji, čitateljice i čitatelji,

osobito mi je zadovoljstvo predstaviti Vam krajnji rezultat međunarodnog projekta Karlovačke županije – VODIČ ZA RODITELJE. Nastao je u sklopu projekta kojeg smo provodili dvije godine, od 2011. do 2013. u suradnji s našim partnerima iz grada Taurage u Litvi pod nazivom „Violets in Schools“ – „Ljubičice u školama“ u programu cjeloživotnog učenja EU – Comenius Regio.

Činjenica jest da prevencija nasilja među djecom i mladima u školama, ali i cijeloj zajednici, ima prioritetno značenje. O tome govore sve brojniji primjeri nasilja među djecom i mladima u školi, obitelji i društvu. Stoga je cilj ovog projekta bio da promocijom zdravog načina života djece i mladih te zdravom komunikacijom spriječimo nasilna ponašanja te priručnikom, kao krajnjim rezultatom ovog projekta, podsjetimo na najbolje metode i načine mirnog suživota mladih i odraslih ne samo u vrtiću i školama, već i u cijelom društvu! Sam naziv projekta je igra riječi, nasilje u školama – violence in schools želimo komunikacijom i pažnjom prema našoj djeci pretvoriti u ljubičice – violets in schools.

Raduje nas što se u školama–partnerima u projektu i u Hrvatskoj i u Litvi provode brojne aktivnosti i radionice koje vode ovom našem zajedničkom cilju! Posebno ističem sudjelovanje učenika i profesora

ra u izradi likovnih radova za međunarodnu izložbu na temu „Priateljstvo“ u okviru projekta koji ukrašavaju ovu knjigu.

Drago nam je da je i regija Taurage u Litvi također prepoznala ovaj prioritet i da je naša suradnja uspješna i intenzivna. Proširili smo suradnju na ovom projektu i na međunarodno povezivanje potpisujući dva sporazuma o suradnji; sa regijom Taurage i dvaju gradova- Karlovac i Taurage.

Nadam se da će Vama roditeljima, ali i Vašoj djeci, ovaj vodič biti putokaz u prepoznavanju nasilja među djecom te da će Vam savjeti pomoći u odgoju djece, ali i u svakodnevnim situacijama u našem životu i društvu!

S poštovanjem,

Župan **Ivan Vučić, dipl. ing.**

Poštovani čitatelju,

Okrenemo li se oko sebe nasilja je napretek: roditelji se svađaju, susjedi se glasno vrijeđaju, djeca se tijekom odmora u školi tuku, sklona su ovisničkom ponašanju, u medijima je sve više nasilja...

Upravo to nas je potaknulo da 2006. godine pokrenemo preventivni program grada Karlovca, a 2011. pripremimo međunarodni projekt „Ljubičice u školama”. Želja nam je kroz projekte istaknuti važnost komunikacije među mladima i odraslima koji su odgovorni za njihov razvoj, odgovoriti na pitanje što je nasilje, kako ga prepoznati i kako mu se suprotstaviti.

Odgovore možemo dobiti samo suradnjom svih čimbenika koji sudjeluju u odgoju mladih osoba – škole, roditelja i lokalne zajednice. Roditelji i učitelji usvojili su nove socijalizacijske ciljeve koji naglašavaju važnost izgradnje poštovanja, ravnopravnosti, odgovornosti, no ostaje im da pronađu i razviju i nove načine i metode odgoja.

Stoga je i ovaj program prevencije u našem gradu upravo i zamišljen kroz niz koordiniranih aktivnosti koje će rezultirati većim brojem osoba educiranih za prepoznavanje nasilja i rad na prevenciji nasilja.

Priručnik koji držite u ruci koristite kao pomoć i podršku u životnim situacijama kad niste sigurni je li u vašoj obitelji ili širem životnom okruženju prisutno nasilje ili je možda vaše dijete zlostavljač.

Zadovoljstvo mi je što suradničkim radom škole, roditelja i lokalne zajednice nastojimo stvoriti sigurnije okruženje u kojem odrastaju naša djeca.

Gradonačelnik **Damir Jelić, prof.**

Dragi roditelji,

znam da je svakom roditelju pomisao da bi njegovo dijete moglo biti zlostavljano - poput najgore noćne more. U medijima gledamo i čitamo o različitim primjerima zlostavljanja već u osnovnoj školi i teško nam je povjerovati da bi se to moglo dogoditi i našem djetetu. Ili čak da bi naše dijete moglo biti zlostavljač.

Nažalost, mnogi roditelji moraju se suočiti i s takvom situacijom. I preplavljeni najrazličitijim emocijama, od ljutnje i bijesa do bespomoćnosti i beznadnosti, ne znaju što bi učinili. Iako nas osjećaji u takvim situacijama razdiru, važno je sačuvati *hladnu glavu* jer našem djetetu treba pomoć. Ovakve probleme djeca ne znaju sama riješiti i oni obično ne nestaju sami od sebe. Odrasli moraju nešto poduzeti. Zlostavljano dijete nije samo problem roditelja, nego i drugih učenika, cijele škole a i šire zajednice. Svatko dijete ima pravo odlaziti u školu bez straha a dužnost je odraslih u njegovom okruženju da mu to omoguće.

Nadam se da ova kratka brošura može biti putokaz roditeljima što i kako učiniti, te kako potražiti pomoć. Iako je probleme zlostavljanja u školi ponekad teško riješiti, sigurno nije nemoguće.

Prof. dr. Majda Rijavec

ŠTO JE ZLOSTAVLJANJE

■ Znete li što (ni)je zlostavljanje?

Kao roditelj sigurno se brinete da bi možda i vaše dijete moglo biti žrtvom zlostavljanja u školi. Zbog toga bi bilo dobro znati što je zlostavljanje, kako ga prepoznati te što učiniti ako je vaše dijete zlostavljano (ili je čak i samo zlostavljač).

O zlostavljanju govorimo kada jedan učenik ili grupa učenika (koji su u tom trenutku moćniji) namjerno uznemiruju ili povređuju nekog učenika više puta. Primjerice, kad trinaestogodišnji dječak nekoliko puta tjedno prijeti devetogodišnjaku i na silu mu uzima novac koji dobiva za džeparac.

Karakteristike zlostavljanja:

- zlostavljač želi povrijediti žrtvu
- zlostavljač uživa u svom agresivnom ponašanju
- zlostavljač je moćniji od žrtve i to koristi
- zlostavljanje se ponavlja
- žrtva se osjeća zlostavljanom

Kada je u pitanju zlostavljanje, važno je znati i što NIJE zlostavljanje. Ne možemo govoriti o zlostavljanju kada se dvoje učenika sukobe, a imaju podjednaku moć. U takvim situacijama i jedan i drugi učenik su uznemireni i žele riješiti sukob, ali ne znaju kako ili to ne žele učiniti mirnim putem. Primjerice, dva dječaka se potuku oko toga koji će prvi igrati u košarkaškoj utakmici. Ili se dvije djevojčice jako posvađaju i koriste grube riječi oko toga koja će prva koristiti internet da pronade nešto što je zanima.

Što nije zlostavljanje?

- pojedinačni slučajevi socijalnog odbacivanja ili ružnog ponašanja prema nekome
- izolirani slučajevi agresivnog ponašanja ili ponižavanja
- obostrana svađa, prepirka ili tuča

Ovakvi slučajevi mogu izazvati veliku uznemirenost kod učenika. No, to nisu slučajevi zlostavljanja sve dok ih netko ne radi stalno i namjerno istom učeniku.

■ Vrste zlostavljanja

Tjelesno zlostavljanje

Tjelesno zlostavljanje može biti direktno i indirektno. Direktno zlostavljanje uključuje ponašanja kao što su udaranje rukama i nogama, štipanje, grebanje, pljuvanje ili bilo koji drugi oblik tjelesnog napada. Indirektno zlostavljanje usmjereno je na učenikove osobne stvari (krađa, skrivanje ili uništavanje osobnih stvari, uzimanje novca, izbacivanje knjiga iz školske torbe i sl.)

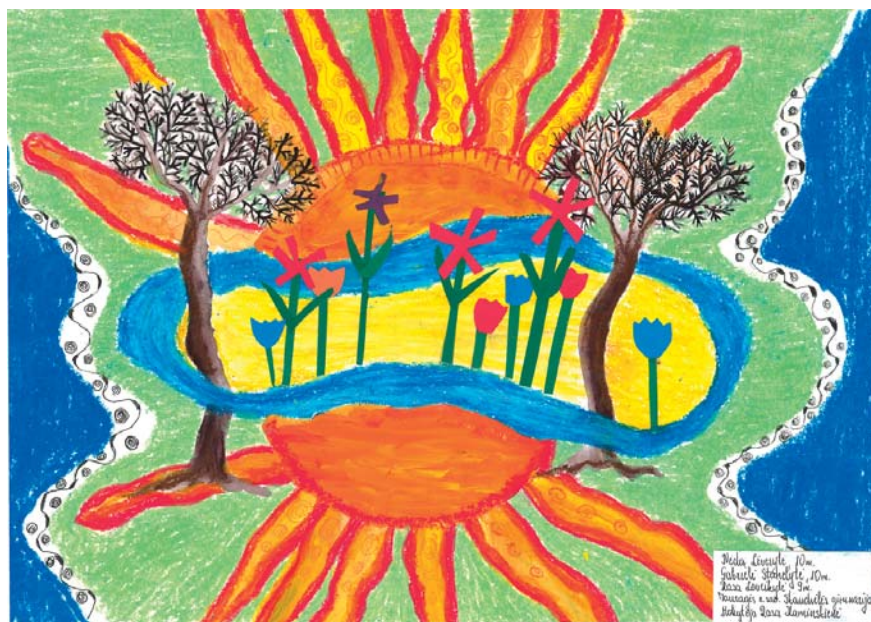
Verbalno zlostavljanje

Verbalni napadi najčešći su oblik zlostavljanja. Direktni verbalni napadi uključuju nazivanje učenika ružnim imenima, vrijeđanje, ružne šale na nečiji račun, zadirkivanje, korištenje seksualno sugestivnog ili uvredljivog jezika ili uvredljivih komentara. Može se događati usmeno ali i u pismima, SMS ili e-mail porukama. Indirektni verbalni napadi obično uključuju širenje ružnih tračeva o drugom učeniku ili učenicima. Takvi tračevi imaju samo jedan cilj: postići da se učenik ili učenici o kojima se radi osjećaju loše.

Isključivanje iz uobičajenih grupnih aktivnosti

Zlostavljač pokušava biti moćniji od drugih i isključiti ih iz društva, posebno na temelju razlika u nacionalnosti, vjeri, boji kože, jeziku, ili tjelesnim osobinama kao što su visina, debljina ili invalidnost. Ovakvo zlostavljanje događa se kad je učenik izoliran ili isključen iz druženja s drugom djecom – ignorira ga se u školskom restoranu ili se s njim ne igraju za vrijeme odmora.

Elektroničko zlostavljanje

O elektroničkom zlostavljanju govorimo kad jedan ili više učenika namjerno i često pokušavaju povrijediti nekog učenika koristeći e-mail poruke, chat sobe, web stranice, forume ili mobilne telefone. Ono može biti još ozbiljnije jer se učenici manje sustežu kad svoju žrtvu ne vide u živo.

Elektroničko zlostavljanje događa se 24 sata dnevno i nije ograničeno na vrijeme provedeno u školi ili u susjedstvu. Također, može ga vidjeti veći broj ljudi jer internetu ima pristup cijeli svijet. Žrtve od ovakvog zlostavljanja nisu zaštićene ni u svom domu.

Elektroničko zlostavljanje

- Slanje ili daljnje prenošenje uvredljivih ili prijetećih e-mail ili SMS poruka.
- Postavljanje fotografija ili drugih osobnih informacija na internet bez dopuštenja učenika.
- Lažno predstavljanje kako bi se učenika prevarilo ili ponizilo.
- Prenošnje laži i tračeva o učeniku.
- Kreiranje stranice na društvenoj mreži kako bi se povrijedilo ili isključilo učenika.
- Poticanje učenika na prevaru da otkrije nešto povjerljivo o sebi što se onda može iskoristiti protiv njega.

■ Zlostavljaju li dječaci i djevojčice različito?

Neki roditelji misle kako su zlostavljači samo dječaci, ali to nije točno. I dječaci i djevojčice mogu biti zlostavljači, ali to obično čine na različit način. Dječaci su skloniji tjelesnom zlostavljanju, dok djevojčice obično koriste manje izravan pristup. One šire ružne tračeve o drugim učenicama ili ih isključuju iz svog društva.

■ **Kakve posljedice ostavlja zlostavljanje?**

Neki roditelji vjeruju da je zlostavljanje samo normalni dio odrastanja i da pomaže djeci da se nauče zauzimati za sebe. No, važno je znati da ni jedan oblik zlostavljanja – ni tjelesno, ni verbalno, ni socijalno ni elektroničko - NIJE normalni dio djetinjstva. Jasno morate reći svojoj djeci da nije normalno, nije OK i ne može se tolerirati da oni nekoga zlostavljaju, da budu zlostavljani ni da pasivno gledaju zlostavljanje druge djece.

Zlostavljanje nije normalno i ima štetne posljedice i kratkoročno i dugoročno.

Kratkoročne posljedice

Djeca koja su zlostavljana:

- češće izostaju i bježe iz škole, a češće i napuštaju školovanje
- dobivaju lošije ocjene
- češće se žale na zdravstvene probleme
- često su tužna i usamljena
- sklonija su depresivnosti i anksioznosti
- imaju problema kod spavanja i uzimanja hrane
- gube zanimanje za aktivnosti u kojima su do tada uživala

Dugoročne posljedice

Odrasli koji su kao djeca bili zlostavljani:

- imaju niže samopoštovanje
- često osjećaju ljutnju, gorčinu i želju za osvetom
- nemaju povjerenja u ljude
- usamljeni su
- sami su skloni zlostavljanju drugih
- češće se bave kriminalnim aktivnostima

■ Zašto djeca šute o zlostavljanju?

Djeca često odraslima ne žele govoriti o zlostavljanju. Zbog toga učitelji i roditelji obično podcjenjuju pojavu zlostavljanja u školi. Zašto su djeca toliko tajnovita kad se radi o tome?

- Ne shvaćaju da se radi o zlostavljanju.
- Ne vjeruju da je odraslima stalo.
- Ne vjeruju da će im netko pomoći.
- Ne vjeruju da će govorenje nešto promijeniti.
- Boje se da će im se zlostavljač osvetiti.
- Sram ih je što se ne mogu sami obraniti.
- Neka djeca vjeruju da su sama kriva za to.
- Misle da je govorenje o zlostavljanju „cinkanje“.

KAKO PREPOZNATI JE LI VAŠE DIJETE ZLOSTAVLJANO

Ako je vaše dijete zlostavljano moguće je da neće o tome ništa reći – ni vama ni učiteljima u školi. Zbog toga je važno da obratite pozornost na sljedeće znakove:

Upozoravajući znakovi

- Neobjašnjive modrice, posjekotine ili ogrebotine
- Izgubljena ili uništena odjeća, knjige, elektronički aparati ili nakit
- Dijete se osjeća loše ujutro ili tvrdi da je bolesno kako ne bi išlo u školu
- Traži novac ili krade (kako bi platilo zlostavljaču)
- Problemi s hranom, spavanjem ili mokrenjem u krevet
- Lošije ocjene, gubitak interesa za školu ili odbijanje odlazanja u školu
- Prestanak druženja s prijateljima ili izbjegavanje društvenih situacija
- Bira „nelogičan“ put u školu i iz škole
- Djeluje nesretno, potišteno, deprimirano ili često mijenja raspoloženja s naglim ispadima razdražljivosti i bijesa

Ako primijetite neki od ovih znakova, a vaše dijete se skanjuje govoriti, pokušajte s manje izravnim pristupom. Primjerice, ako vidite scenu zlostavljanja na TV možete o tome razgovarati s djetetom. Za vrijeme razgovora možete pitati *Što ti misliš o ovome?* ili razgovarati o bilo kojem iskustvu zlostavljanja koje ste vi ili netko u obitelji imali u toj dobi.

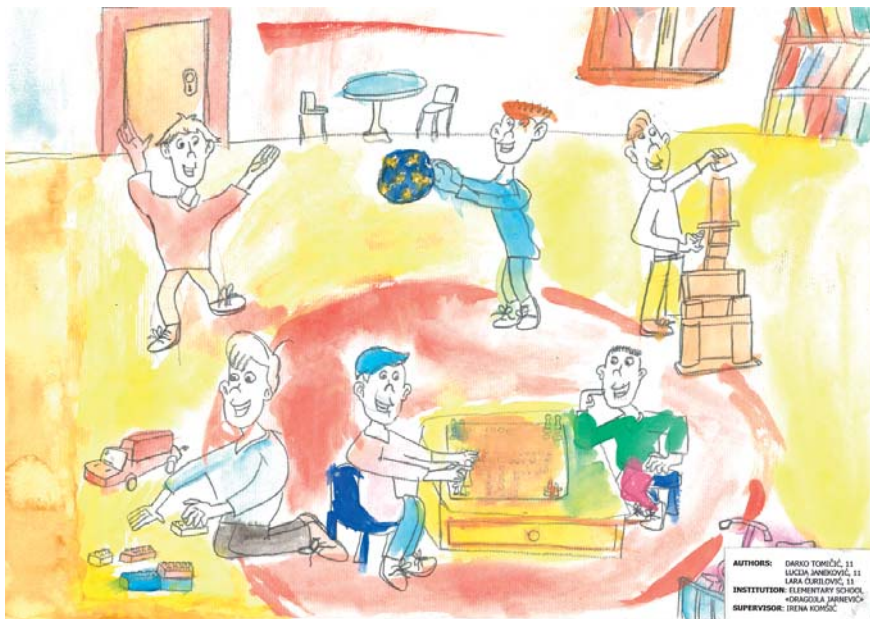
Amelija Lumbanikah 18m.
Bilka Čuhajec 18m.
Sandra Škofčičak 18m.
Taraševac Ivankovićki katyben centras
Eliška Stajša
Valerija Kito 1.8m

Nije mi dobro...

Irena, učenica šestog razreda, počela se nedavno žaliti na bolove u trbuhu. Bolovi su obično počinjali ujutro prije polaska u školu. Roditelji su je odveli liječniku koji je zaključio da je Irena potpuno zdrava. Razgovarali su s jednom Ireninom prijateljicom i otkrili da je jedna učenica u razredu na Facebook stavila vrlo ružne stvari o Ireni.

Treba mi novac...

Ivan, učenik trećeg razreda osnovne škole, počeo je od roditelja svaki dan tražiti sve više novca. Tvrdio je da je u školi jako gladan i da mora kupiti nešto za jelo. Roditelji su mu u početku davali ali postali su sumnjičavi kad su shvatili da Ivan iz škole dolazi gladan. Nakon dužeg razgovora Ivan je priznao da novac daje jednom učeniku iz šestog razreda koji mu je prijetio da će ga inače istući.

AUTHORS: ĐANKO TOMIČIĆ, 11
LUCIJA JANEŽIČIĆ, 11
LARA ČURUŠIĆ, 11
INSTITUTION: ELEMENTARY SCHOOL
"FRANZIŠKA JANEŽIČ"
SUPERVISOR: IRENA KOMIČIĆ

ŠTO MOŽETE UČINITI AKO JE VAŠE DIJETE ZLOSTAVLJANO?

■ Što NE činiti

- Nemojte reagirati pretjerano emocionalno jer je vašem djetetu potrebna pomoć a ne histerični roditelj. Pokušajte ne pokazati koliko ste uznemireni.
- Nemojte savjetovati djetetu da (fizički) vrati istom mjerom. Zlostavljanje tada samo traje duže i postaje ozbiljnije. Dječacima koji imaju averziju prema fizičkom nasilju može biti poseban problem ako im kažete da vrate istom mjerom. Objasnite djetetu razliku između situacija koje zahtijevaju samoobranu i onih u kojima se fizičko nasilje može izbjeći.
- Nemojte sami razgovarati s učenikom-zlostavljačem.
- Nemojte sami razgovarati s roditeljima učenika-zlostavljača. To obično ne donese ništa dobro osim ako dobro ne poznajete roditelje i znate da će biti objektivni. Roditelji obično ne vjeruju da bi njihova djeca mogli biti zlostavljači. Stoga će vjerojatno lakše prihvatiti takvu informaciju ako dolazi od učitelja ili ravnatelja.

■ Saslušajte dijete

- Ako vam dijete započne govoriti o tome kako je zlostavljano, budite vrlo strpljivi i saslušajte sve što vam ima za reći bez prekidanja. Podržite ga i saslušajte njegove osjećaje bez procjenjivanja, kritiziranja i okrivljavanja.
- Budite zahvalni što ste doznali za zlostavljanje jer mu inače ne biste mogli pomoći.

■ Prikupite više informacija

Pomognite djetetu da vam što detaljnije opiše što se dogodilo. Postavite sljedeća pitanja kako biste doznali ponavlja li se zlostavljanje:

- Što se točno dogodilo, kad i gdje?
- Tko je još bio uključen?
- Je li to netko vidio i, ako jest, tko?
- Je li netko (dijete, učitelj ili netko drugi) pokušao naći neko rješenje?
- Imena učitelja koji znaju za problem.

■ Prva pomoć

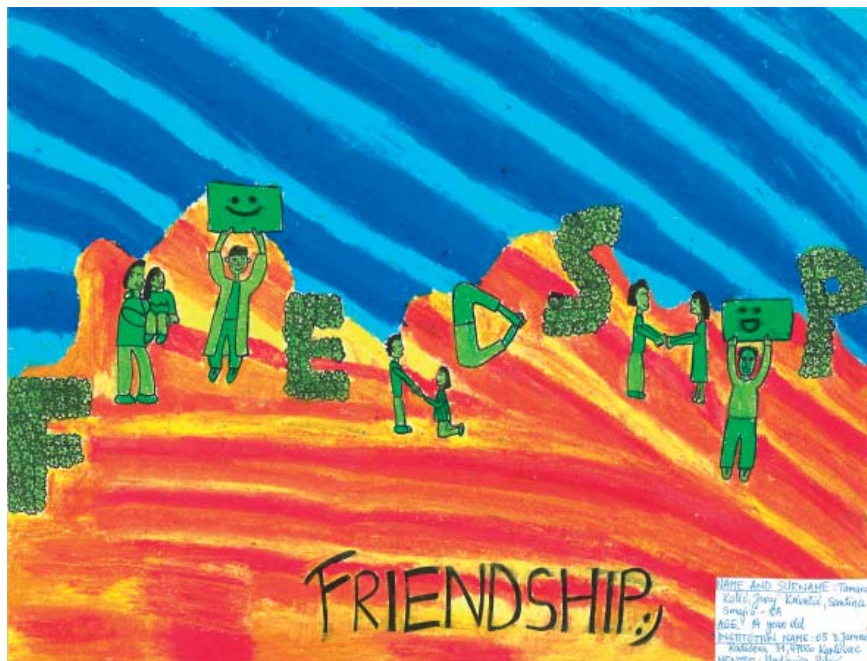
- Kažite djetetu da je postupilo ispravno kad vam je to ispričalo i naglasite da ono nije krivo za to što mu se dogodilo. Budite sigurni da je dijete shvatilo da nitko ne zaslužuje biti zlostavljan.
- Objasnite djetetu da većina ljudi ponekad doživi zlostavljanje i da to ne znači da s njim nešto nije u redu. Pokažite kako vjerujete da će se rješenje pronaći.
- Pomognite djetetu da nauči neke korisne strategije:
  - Reći “*pusti me na miru*” i otići.
  - Izbjegavati zlostavljača kad je to moguće.
  - Biti u blizini odrasle osobe u situacijama kad se zlostavljanje može dogoditi.
  - Ići u školu i iz škole i na druga mjesta zajedno s prijateljima. Zlostavljači se rjeđe okomljuju na učenika u grupi.
  - Pomognite djetetu da se poveže s drugom djecom i razvije nova prijateljstva. Omogućite mu da provodi vrijeme s djecom koja imaju slične interese i da sudjeluje u aktivnostima u kojima uživa. Djeca koja imaju dobre prijatelje i dobre odnose s vršnjacima rjeđe su zlostavljana.

■ Vodite zabilješke

Vodite zabilješke o tome što se događa djetetu. To vam može korisno poslužiti kad budete razgovarali s odgovornim osobama u školi ili drugim institucijama koje će vam morati pomoći u rješavanju problema.

■ Suradujte sa školom

- Dogovorite se s učiteljem/učiteljicom za sastanak i zapišite sve o čemu želite razgovarati.
- Na sastanku pokušajte ostati smireni. Pokažite učitelju/učiteljici i drugima da ih shvaćate kao partnere koji će vam pomoći da riješite problem.

■ **Kako pomoći djetetu kod elektroničkog zlostavljanja**

Što trebate reći djetetu?

- Ne odgovaraj na poruke.
- Snimi i sačuvaj poruke ili slike.
- Kaži odrasloj osobi kojoj vjeruješ.
- Ne prosljeđuj uvredljive poruke o drugim učenicima.

Što možete učiniti

- Pokažite djetetu kako može blokirati elektroničkog zlostavljača i izbrisati poruke a da ih ne čita.
- Pokušajte identificirati učenika koji elektronički zlostavlja vaše dijete. Čak i kad je anoniman (primjerice, koristi lažno ime ili tuđi identitet) možda postoji način da ga pronađete preko vašeg internetskog poslužitelja.
- Ako se elektroničko zlostavljanje odvija e-mailom ili SMS-porukama, moguće je blokirati svaki budući kontakt od strane zlostavljača. Dakako, zlostavljač može uzeti lažno ime i dalje nastaviti sa svojim ponašanjem.
- Razgovarajte s nekim u školi. Škola vam može pomoći da riješite problem.
- Prijavite policiji ako elektroničko zlostavljanje uključuje:
  - Prijetnje nasiljem
  - Ucjenjivanje
  - Nepriстойne ili uvredljive telefonske pozive ili poruke
  - Uznemiravanje, uhođenje, iskazivanje mržnje
  - Dječju pornografiju

MOJE DIJETE JE ZLOSTAVLJAČ

■ Shvatite situaciju ozbiljno

Vaša prva reakcija vjerojatno će biti *Ne moje dijete!* jer je svakom roditelju iznimno teško prihvatiti informaciju da je njegovo dijete zlostavljač. Okrivljavanje drugih i vjerovanje kako je vaše dijete nevino može vam, naravno, donijeti kratkotrajno olakšanje. No, prije ili kasnije ćete se morati suočiti s problemom. Vodite računa da djeca koja zlostavljaju druge često kasnije u životu imaju ozbiljnih problema, sklona su kriminalnim aktivnostima i imaju stalnih poteškoća u odnosima s drugim ljudima. Vašem djetetu potrebna je pomoć a ne možete mu pomoći gurajući glavu u pijesak.

Mogući znakovi da je vaše dijete zlostavljač(ica)

- agresivno je (čak i prema odraslima)
- ne pokazuje suosjećanje za drugu djecu i odrasle
- provodi puno vremena sa mlađom ili slabijom djecom
- lako se razljuti
- mora uvijek biti „po njegovom“
- uživa kad su druga djeca povrijeđena ili se boje
- lako se uvrijedi
- voli vrijeđati, gurati i zadirkovati drugu djecu
- druži se s djecom koja zlostavljaju

■ Otkrijte što se dogodilo

- lako će vjerojatno vaša prva reakcija biti ljutnja pokušajte ostati mirni.
- Sastanite se s djetetovim učiteljem/učiteljicom tako da možete dobiti potrebne informacije. Otkrijte što se točno događa i kasnije o tome razgovarajte s djetetom.

■ Razgovarajte s djetetom

- Tražite od djeteta da vam svojim riječima ispriča što se dogodilo i koja je njegova uloga u tome. Nemojte zaboraviti da će se ono vjerojatno potruditi sve poricati ili umanjiti. Ako pokuša prebaciti krivnju na druge, ostanite odlučni i naglasite da vas ne zanimaju druga djeca - zanima vas samo njegova uloga u svemu što se dogodilo.
- Djeca koja zlostavljaju često nisu svjesna kako se njihove žrtve osjećaju. Kad čujete što vam je dijete ispričalo tražite da zamisli kako bi se ono osjećalo kad bi netko drugi to njemu učinio?

■ Odredite posljedice

- Jasno pokažite djetetu da nećete tolerirati takvo ponašanje. Odmah reagirajte ako doznate da je bilo uključeno u zlostavljanje.
- Oduzmite mu sve privilegije, ali kažite da ćete mu ih vratiti ako se bude ponašalo kako treba.
- Pohvalite dijete svaki put kad se ponaša nenasilno i odgovorno, kao i kad slijedi kućna i školska pravila.
- Pratite situaciju kako biste bili sigurni da je zlostavljanje prestalo. To znači da trebate ostati u kontaktu sa školom i roditeljima zlostavljanog djeteta. Pojačajte nadzor djetetovog kretanja, aktivnosti i druženja.

■ **Ispričajte se žrtvi i njenim roditeljima**

- Ispričajte se roditeljima i tražite od djeteta da se ispriča učeniku kojeg je zlostavljalo. Isprika bi trebala uključiti i obećanje da se to više neće ponoviti.
- Pomognite djetetu da svoju energiju ili potrebu za dominacijom iskoristi na pozitivan način. Primjerice, potaknite ga da se uključi u neku sportsku aktivnost poput košarke ili rukometa u kojima se mora ponašati prema pravilima. Razmislite ima li vaše dijete neke sklonosti koje bi se mogle razvijati kako bi povećalo svoje samopoštovanje.
- Upitajte se zlostavlja li netko dijete u vašoj vlastitoj obitelji, a da vi to ne znate. Djecu koja nekoga zlostavljaju često i samu zlostavlja jedan ili oba roditelja, drugi član obitelji ili neka druga odrasla osoba.

■ **Potražite pomoć stručnjaka**

- Potražite pomoć školskog psihologa ili pedagoga, socijalnog radnika ili liječnika. Ukoliko je vaše dijete doista zlostavljač, taj ćete problem teško riješiti sami.

SREĆOM, MOJE DIJETE NIJE NI ŽRTVA NI ZLOSTAVLJAČ

Možda mislite da ste kao roditelj jako sretni jer vaše dijete nije ni žrtva ni zlostavljač. No to ne znači da ono na svojoj koži neće osjetiti nikakve posljedice zlostavljanja.

Naime, osim na žrtve i zlostavljače, zlostavljanje ima negativne posljedice i na ostale učenike u školi koji zlostavljanje vide ili o njemu čuju. Zlostavljanje stvara ozračje straha i nepoštovanja i ima negativne posljedice kako na učenje tako i na psihološko zdravlje svih učenika. Sigurno je da ne biste željeli da vaše dijete živi i uči u takvom ozračju.

Učenici koji svjedoče zlostavljanju također su na određeni način traumatizirani. Često se boje izvijestiti nekoga o tome zbog straha da bi mogli postati sljedeća žrtva pa tako na određeni način postaju sudionici. Iako bi mnoga djeca željela pomoći žrtvi, rijetka to doista i učine. Oni se boje:

- da će im se zlostavljač osvetiti
- da će samo pogoršati situaciju zlostavljanom učeniku
- da će se situacija pogoršati i da će i oni sami imati problema
- da im drugi učenici i odrasle osobe neće pomoći

No, ako učenike naučimo što trebaju učiniti u takvim situacijama oni nam mogu značajno pomoći u zaustavljanju i sprečavanju nasilja. Pomognite svom djetetu da shvati kako zlostavljanje nije prihvatljivo i da može pomoći ako o njemu kaže nekoj odrasloj osobi.

■ Što možete učiniti

Naučite svoje dijete što može učiniti ako je svjedok zlostavljanja. Ako vidi da nekoga zlostavljaju, ne bi trebalo promatrati, smijati se ili se tome priključiti. Umjesto toga, trebalo bi jasno pokazati da je na strani žrtve a ne zlostavljača – i kazati nekoj odrasloj osobi što je vidjelo ili čulo.

Što reći djetetu:

- Nemoj podržavati zlostavljača.
- Nemoj promatrati niti se pridružiti zlostavljanju.
- Nemoj prenositi tračeve.
- Pokušaj utješiti zlostavljanog učenika na samo.
- Objasni zlostavljanom učeniku da to nije njegova krivnja.
- Obavijesti o zlostavljanju neku odraslu osobu.
- Razgovaraj sa zlostavljačem na samo.
- Podrži zlostavljanog učenika pred zlostavljačem.
- Kaži zlostavljaču da prestane.

Mnoga djeca nisu dovoljno hrabra da učine sve ovo, posebno zadnje tri stvari. Ali važno je da učine bar nešto i u svakom slučaju obavijeste neku odraslu osobu.

ZAPAMTITE...

- Zlostavljanje NE uključuje samo tjelesno nasilje. Najčešći oblik zlostavljanja je izrugivanje i nazivanje ružnim imenima.
- Zlostavljanje NIJE samo dječja igra.
- Zlostavljanje NIJE normalni dio odrastanja.
- NE zlostavljaju samo dječaci. To čine i djevojčice.
- Zlostavljanje NIJE nešto što dođe i prođe. Ono ostavlja ozbiljne kratkoročne i dugoročne posljedice.
- NE može se ostaviti djeci da sama rješavaju problem zlostavljanja. Ona to nisu u stanju učiniti.
- Zlostavljanje NE pomaže djetetu da ojača. Događa se upravo suprotno: dijete gubi samopouzdanje i osjeća strah.
- Zlostavljanje NIJE problem SAMO zlostavljača i žrtve. To je problem svih u školi – žrtava i zlostavljača, promatrača ali i svih onih koji nisu u to uključeni ali žive u ozračju straha i nesigurnosti.

Greta Karbouskytė 15 m.
Raminta Leišinskaitė 16 m.
Žita Jaslauskaitė 15 m.
Tauragės raj. Žygaitis gimnazija
Mokyt. Birutė Haccvičienė

I NA KRAJU, PITANJE ZA VAS

- Ako ne uspijemo spriječiti zlostavljanje, šaljemo sljedeću poruku zlostavljaču: „Imaš pravo povrjeđivati druge ljude.”
- Ako ne uspijemo spriječiti zlostavljanje, šaljemo sljedeću poruku žrtvi: „Nisi vrijedan naše zaštite.”

Želite li doista to učiniti?

Svako dijete ima pravo pohađati školu bez straha od zlostavljanja. Ali zlostavljanje obično ne prestaje ako se ne uključe odrasli.

BULLYING AT SCHOOL

A guide for parents

WHAT IS BULLYING

■ Do you know what is (not) bullying?

As a parent, you are probably concerned about the possibility of your child being bullied at school. Therefore, it is important for you to know what bullying is, how to spot the warning signs and what to do if your child is being bullied (or is a bully himself/herself).

Bullying happens when a student, or a group of students, who are more powerful at the time, deliberately upset or hurt another student on more than one occasion. For example, when a 13-year-old boy several times a week threatens a 9-year-old boy and takes his pocket money.

Characteristics of bullying:

- a bully desires to hurt the victim
- a bully enjoys aggressive behavior
- there is an unjust use of power
- bullying behavior is repeated
- the victim is feeling oppressed

When talking about bullying, it is very important for parents to understand what is NOT bullying. We are not talking about bullying in a situation where there is mutual conflict and both parties have equal power. They are usually both upset and want a resolution of the conflict but do not know or do not want to resolve it peacefully. For example, two boys get into the fight about who will play first in a basketball game. Or two girls quarrel furiously using mean words about who will use the computer first in order to find something on internet.

Bullying is not:

- single episodes of social rejection, dislike or nastiness
- random acts of aggression or intimidation
- mutual arguments, disagreements or fights.

These actions can cause great distress. However, unless someone is deliberately and repeatedly doing them to a student, they're not examples of bullying.

■ Types of bullying

Physical bullying

Physical bullying can be direct and indirect. Direct bullying includes behavior such as hitting, kicking, pinching, punching, scratching, spitting or any other form of physical attack, while indirect attacks are oriented towards child's belongings or property (i.e. stealing, hiding or destroying student's personal things, taking money, throwing books out of the schoolbag...)

Verbal bullying

Verbal attacks are the most frequent form of bullying. Direct verbal attacks include name-calling, insulting, making rude jokes, remarks or teasing, using sexually suggestive or abusive language or offensive remarks. It can be done orally or by letter, text or e-mail messages. Indirect verbal attacks usually include spreading nasty rumors about other student. These rumors are hurtful and have only one purpose: to make the child they are about feel bad about herself/himself.

Social exclusion from normal group activities

A bully tries to establish superiority and to exclude others, especially because of differences in nationality, religion, skin color, language or physical differences, including weight, height and disability. This type of bullying occurs when a child is isolated or excluded from participating in activities with other children, e.g. when they ignore him/her in the lunchroom or when they do not play with him/her at the schoolyard.

Cyber bullying

Cyber bullying occurs when one or more students deliberately and repeatedly try to hurt another student through e-mails, chat rooms, websites, message boards or mobile phones. It can be more vicious because students are less inhibited when they aren't facing their victim. Cyber bullying occurs 24 hours a day. It is not limited to the time they spend in school or in the neighborhood. Also, more people can see it because the internet has a worldwide audience. The victims aren't safe even in their own homes.

Cyber bullying includes:

- Sending or forwarding hurtful or threatening e-mails or text messages.
- Posting photos and other personal information online without the victim's consent.
- Pretending to be someone else in order to trick or humiliate the victim.
- Spreading lies and rumors about the victim.

- Creating a group or social networking page to hurt or exclude the victim.
- Duping the victim into revealing personal information that is used to hurt him/her.

■ Do boys and girls bully differently?

Some parents think that only boys are bullies but that is not true. Both boys and girls can be bullies but they usually do this differently. Boys tend to bully physically, while girls generally use a more indirect approach. They spread nasty rumors about other girls or exclude them from group activities.

■ How harmful is bullying?

Some parents think bullying is just part of growing up and a way for children to learn to stick up for themselves. It is important for every parent to understand that all forms of bullying - physical, verbal, social and cyber bullying are NOT a normal part of childhood. Your children need to hear from you explicitly that it's not normal, okay, or tolerable for them to bully, to be bullied, or to stand by and watch other kids being bullied.

Bullying is not normal and has harmful short and long-term consequences.

Short-term consequences

Children who are bullied:

- are more likely to miss, skip, or drop out of school
- have lower grades
- more often complain about health problems
- often feel sad and lonely
- are more prone to depression and anxiety
- have changes in sleep and eating patterns
- lose interest in activities they used to enjoy

Long-term consequences

Adults who were bullied as children:

- have low self-esteem
- often feel anger, bitterness and desire for revenge
- have difficulties in trusting people
- are often lonely as adults
- have tendency to bully others
- more often engage in criminal activities

■ Why don't children report bullying?

Children often do not report bullying to adults. Because of this secrecy, teachers and parents underestimate the seriousness and extent of bullying at schools. Why are children so secretive when it comes to bullying?

- They don't recognize it as bullying.
- They believe that adults don't care.
- They don't believe that adults will help them.
- Many children believe that telling won't make a difference.
- They are afraid of retaliation from the bully.
- They are ashamed for not being able to defend themselves.
- Some of them believe that it is their fault.
- They believe that reporting bullying is tattling.

Greta Karbauskytė 15 m.
Raminta Lelinskaitė 16 m.
Zita Jankauskaitė 15 m.
Tauragis raj. Žygdainių gimnazija
Mokykl. Birutė Bacevičienė

HOW DO YOU KNOW YOUR CHILD IS BEING BULLIED?

If your child is being bullied it is possible that he/she will not tell about what is happening - neither to you nor to the teachers. Therefore, you need to pay attention to following signs:

Warning signs

- Unexplained bruises, cuts or scratches
- Lost or destroyed clothing, books, electronics, or jewelry
- Feeling sick in the morning or faking illness to avoid school
- Asking for money or starting to steal (to pay the bully)
- Problems with eating, sleeping, bed-wetting
- Declining grades, loss of interest in schoolwork, or unwillingness to go to school

- Sudden loss of friends or avoidance of social situations
- An “illogical” choice of route to and from school.
- Seems unhappy, downhearted, depressed, or has mood swings with sudden outbursts of irritation or anger.

If you spot some of these signs and your child is reluctant to open up, try to bring up the issue in a more indirect way. For instance, if you see a situation of bullying in a movie on TV you can talk about it with your child. In the course of conversation you may ask questions as *‘What do you think of this?’* or talk about any experiences you or another family member had at that age.

Feeling sick

Irene, a six-grader, recently started to complain of stomach-ache. It usually starts in the morning before going to school. Her parents took her to see a doctor but he claims that Irene is completely healthy. They talked to one of her daughter’s friends and found out that one of the girls in the classroom had posted mean rumors about Irene on Facebook.

Asking for money

John, a third-grader, started asking his parents for more and more money. He claimed to be very hungry at school and needed money to buy something to eat. At the beginning, his parents were giving him money but started to suspect that something was wrong when they realized that John was returning from school very hungry. It turned out that John was handing his lunch money to a sixth-grader, who was threatening to beat him up if he didn’t pay.

WHAT CAN YOU DO IF YOUR CHILD IS BEING BULLIED?

■ What not to do?

- Don't get too emotional because your child needs help and not a hysterical parent. Try not to show that you are upset.
- Do not advise your child to (physically) fight back. Bullying lasts longer and becomes more severe when children fight back. Boys who are not comfortable with physical violence face a real problem when told to fight back. Explain to your child the difference between situations that may require self-defense and those in which physical violence can be avoided.
- Do not confront the bully.
- Do not confront the bully's parents. This is not a good strategy unless you know them well and expect them to be objective. Parents usually do not believe that their child is engaging in this type of behavior. They may be more receptive when this news comes from the teacher or principal.

■ Listen to the child

When your child decides to talk to you about being bullied, be very patient and listen to everything she/he has to say without interrupting. Be supportive and listen to a child's feelings without judgment, criticism, or blame.

Be thankful that you know about it otherwise you would not be able to help.

■ Get more information

Help your child be specific in describing bullying incidents. Ask the following questions to understand if there is a repeated pattern:

- What, where and when did the incident happen?
- Who was involved on each occasion?
- Did anybody else see it and, if so, who?
- What solutions have they (the child, teachers or somebody else) tried so far?
- The names of teachers who are aware of the problem.

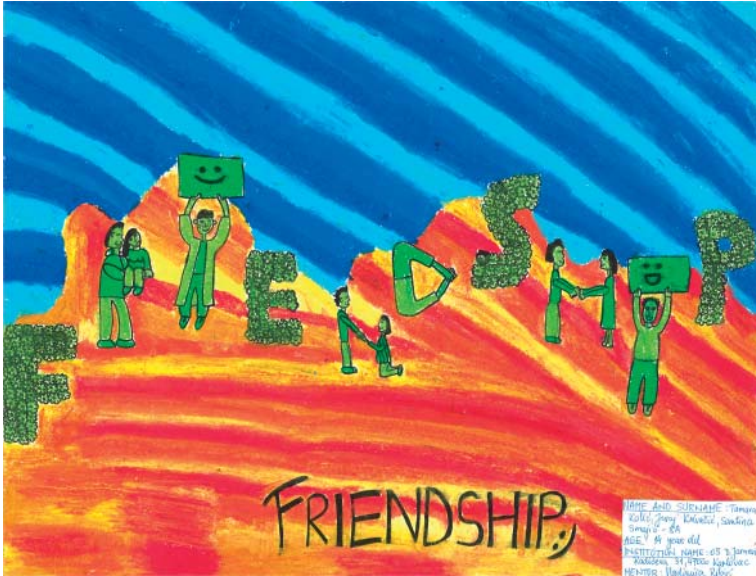
■ First aid

- Let your child know that she/he has made the right decision by reporting the incidents to you and assure your child that it is not her or his fault. Make sure your child understands that no one deserves bullying.
- Reassure the child that bullying happens to most people at some time, that there is nothing wrong with him and express confidence that a solution can be found.
- Assist your child to develop positive strategies including:
  - saying 'leave me alone' and calmly walking away
  - avoiding the bully when possible
  - staying near a supervising adult when bullying is likely to occur
  - being with friends when travelling to and from school, during shopping trips or on other outings. Bullies are less likely to attack a child in a group.

- Help your child connect with other children and develop new friendships. Create opportunities for your child to spend time with children with similar interests and participate in activities that he or she enjoys. Child who has supportive friends and positive peer relationships is less likely to be bullied.

■ Keep a record

Make sure you keep record of what is happening to your child. This record is useful when talking with school educators or other individuals who may need to assist you in intervening against bullying.

■ Work with your child's school to solve the problem

- Make an appointment with your child's teacher and make notes of what you want to discuss before the meeting.
- At the meeting try to stay calm and present information in a way that makes it clear that you see the school as a partner in trying to solve this problem.

■ Helping the child to deal with cyber bullying

What should you tell the child?

- Don't respond to the message.
- Save messages or pictures.
- Tell an adult you trust.
- Do not forward insulted messages about other students.

What can you do?

- Show the child how to block cyber bullies and to delete messages without reading them.
- Try to identify the individual doing the cyber bullying. Even if the cyber bully is anonymous (e.g., is using a fake name or someone else's identity) there may be a way to track them through your Internet Service Provider.
- If the cyber bullying is coming through e-mail or a cell phone, it may be possible to block future contact from the cyber bully. Of course, the cyber bully may take a different identity and continue the bullying.

- Contact your school. They may be able to help you resolve the cyber bullying.
- Contact the police if cyber bullying involves acts such as:
  - Threats of violence
  - Extortion
  - Obscene or harassing phone calls or text messages
  - Harassment, stalking, or hate crimes
  - Child pornography

WHAT IF YOUR CHILD IS A BULLY?

■ Take the problem seriously

Your first reaction might be *Not my child!* Because it is very difficult for parents to accept that their child is a bully. Blaming others and believing that your child is innocent may bring you relief for a short period of time. However, eventually, you will need to address the problem. Bear in mind that children who bully others often get into serious trouble in later life, may receive criminal convictions and have continuing problems in their relationships with others. Your child needs help and you won't be able to help him/her by avoiding the problem.

Possible signs that your child might be a bully

The child

- is aggressive (even toward adults)
- doesn't have empathy for other kids or adults
- is spending a lot of time with younger or less powerful kids
- gets angry easily
- has a need to always get his own way
- gets satisfaction from others' fear or pain
- easily takes offense
- likes to insult, push around, or tease other children
- has friends who bully others

■ Find out what happened

- Your first reaction might be anger but try to stay calm.
- Meet with the child's teacher so you can get all the information. Find out what exactly has been going on, and discuss it in the conversation with your child afterward.

■ **Talk to your child**

- Ask your child to tell you, in his own words what happened and what was his role in the incidents. Don't forget that a child will try to deny or minimize his or her wrong-doing. If your child tries to push the blame onto others, be firm and stress that you aren't interested in hearing about other children—just his/her role in the bullying.
- Children who bully are often not aware of how others feel. After you hear your child's side of the story ask him to imagine how would he feel if someone did the same thing to him?

■ **Establish appropriate consequences**

- Make it clear to your child that you will not tolerate this kind of behavior. Take immediate action if you learn that he or she is involved in a bullying incident.
- Take away privileges and allow your child to earn them back with appropriate behavior.
- Praise the efforts your child makes toward non-violent and responsible behavior, as well as for obeying home and school rules.
- Continue to follow-up to make sure that the bullying has stopped. Stay in touch with the school or with the bullied child's parents. Increase your supervision of your child's activities, friends and whereabouts.

■ **Apologize to the parents and the victim**

- Apologize to the parents and make your child apologize to the child that he/she has bullied. The apology should include a promise that it will not be done again.
- Help your child use his or her energy and need to dominate in a more positive way, for example, by encouraging him or her to participate in a sport like basketball or handball, in which one must play by the rules. Explore any particular talents your child may have that can be developed to enhance his or her self-esteem.

- Ask yourself (however difficult for you it may be) if someone at home is bullying your child and you are not aware of it. Often, kids who bully are bullied themselves by a parent, family member or another adult.

■ Seek professional help

- Seek help from a school psychologist, social worker or children’s mental health centre in the community. If your child really is a bully – this is the problem you will need help to solve.

LUCKILY, MY CHILD IS NEITHER BULLIED NOR A BULLY

Maybe you think that, as a parent, you are very lucky because your child is not bullied and she/he is not a bully himself/herself. However, that doesn't mean that your child will not suffer any consequences of bullying.

Aside from victims and bullies, bullying also has an impact on other students at school who are bystanders to bullying. Bullying creates a climate of fear and disrespect in school and has a negative impact on student learning and well-being. You certainly do not want your child to live in such atmosphere.

Peers who witness bullying are traumatized as well. They are often afraid to report bullying and may in fact participate in the bullying for fear of being the next victim. Although many children would like to intervene, few do so. They believe:

- the bully will turn on them
- they will make it worse for the victim
- the situation may get worse and they will get into trouble
- there will be no support or action from other students or adults

When given strategies, the peers can be a powerful ally in the work to stop and prevent bullying. You can help your child understand that bullying is not acceptable and that he can help stop it by reporting it to an adult.

■ **What to do**

Teach your child to be a positive bystander. If they see someone being bullied, they should not watch, laugh or join in. Instead, they should make it clear that they are on the side of the victim, not the bully—and they should tell an adult what they saw or heard.

What to tell your child:

- Don't support the bully.
- Don't watch or join in.
- Do not repeat the gossip.
- Try to comfort victim in private.
- Explain to the victim that it is not her/his fault.
- Inform an adult.
- Talk to the bully in private.
- Support victim in front of the bully.
- Tell the person acting like a bully to stop.

Not all children are brave enough to do all of this, especially the last three behaviors. However, it is important that they do at least something and in any case inform an adult.

REMEMBER...

- Bullying is NOT only a physical violence. The most frequent form of bullying is mockery and name-calling.
- Bullying is NOT just a children's game.
- Bullying is NOT a normal fact of growing up.
- Bullies are NOT only boys. Girls bully as well.
- Bullying DOES NOT just come and go. It has serious short term and long-term consequences.
- It is NOT acceptable to leave children and their peers to solve bullying. They are not able to do that by themselves.
- Bullying can NOT make the victim stronger. It does just the opposite: child loses self-confidence and fear and anxiety take over.
- Bullying is NOT ONLY the problem of the victim or of the bully. It is the problem of all the people in the school – the victims and the bullies, the observers and all those who are not included but live in the environment of fear and insecurity.

AND FINALLY, A QUESTION FOR YOU

- If we fail to stop the bullying, we send a message to the bully that "You have the right to hurt people".
- If we fail to stop the bullying, we send a message to the victim that "You are not worth protecting".

Do you really want to do that?

Every child has a right to attend school without fear of bullying. However, it is unlikely that the bullying will stop without adult involvement.

Program za
cjeloživotno
učenje

Projekt Karlovačke županije i regije Taurage u program Cjeloživotnog učenja – Comenius Regio:

„Violets in Schools“ - Ljubičice u školama

U upravnim odjelima za europske poslove Karlovačke županije i Grada Karlovca pripremljen je obrazac za prijavu projektnog prijedloga u Comenius-Regio programu sa partnerom-regijom iz Litve. Projekt je započeo s provedbom u kolovozu 2011. godine a završava krajem srpnja 2013. godine.

Projektne timove čine:

Danguole Petkiene i Audrone Bartusiene iz okruga Taurage-Litva te Marijana Tomičić i Jasmina Cvetković Braim iz Karlovačke županije Hrvatska.

Partnerske institucije su:

- Partnerstvo dviju regija:
  - Karlovačka županija
  - Taurage, Litva
- Partneri u projektu:
  - Karlovačka županija
  - Grad Karlovac
  - OŠ Grabrik
  - OŠ Dragojla Jarnević
  - OŠ Draganić
  - OŠ Ogulin
  - Dječji vrtići Grada Karlovca
  - Udruga Carpe Diem

- Taurage “Saltinio” Basic School;
- Taurage district Children’s Rehabilitation Centre-School “Pusele”;
- Taurage District Municipality Support Centre For Teachers and Pupils;
- Taurage youth and youth organizations union “Taurage’s Round Table”;
- Taurage nursery-kindergarten “Kodelcius”

Skype-konferencija u projektu „Violets in Schools“, Karlovac 2011.

Opći cilj partnerstva je kroz izgradnju održivog europskog partnerstva među sudionicima projekta, doprinijeti smanjenju pojave nasilja među djecom i mladima u Karlovačkoj županiji i regiji Taurage.

Rezultati projekta su:

- 2 međunarodne konferencije
- 2 radionice – u regiji Taurage u Litvi i u Karlovačkoj županiji,
- 1 film o ovom međunarodnom projektu,
- nabava opreme: 2 kamere i 2 laptopa

- 1 priručnik o prevenciji nasilja u školama sa preporukama i savjetima za učitelje, roditelje i djecu,
- letak o projektu
- web-stranica
- ljetni kampovi za djecu, roditelje i pedagoge.

Zašto naziv „Ljubičice u školama“?

Projekt “Violets in Schools” - “Ljubičice u školama” dobio je simboličan naziv jer “violets” u izgovoru na engleskom jeziku podsjeća na riječ “violence” i želi se tako apostrofirati kako nasilje među djecom u školama valja pretvoriti u nešto pozitivno i to na način kako funkcioniraju ljubičice. Naime poznato je da ljubičice ne cvjetaju tamo gdje nema pozitivnih vibracija te da vole kada se sa njima komunicira. Ovim projektom želimo istaknuti važnost komunikacije među mladima i odraslima, prepoznavanje nasilja te educiranje o prevenciji nasilja u školama i društvu. Stoga su ciljane skupine u projektu učenici, učitelji, pedagozi i roditelji te šira zajednica – uprava i udruge. Krajnji je rezultat projekta – praktični priručnik gotovo džepnog izdanja u kojem će se moći naći osnove prepoznavanja i prevencije nasilja u školama! Projekt je koncipiran u trajanju od dvije godine kroz sljedeće aktivnosti; dvije međunarodne konferencije i dva stručna seminarra te dva ljetna kampa i rezultatima tih aktivnosti biti će koncipiran priručnik. Projektom će upravljati projektni timovi Hrvatske-Karlovačka županija i Litve-Taurage koji će sa stručnom radnom skupinom kreirati i implementirati aktivnosti u projektu. Projekt je u skladu sa EU-politikama jačanja regionalne suradnje i cjeloživotnog učenja.

LLL-Comenius Regio Project of regions Taurage-LV and Karlovac-CRO: „Violets in Schools“

A project application in Comenius-Regio Programme was prepared in Departments for EU-Affairs of Karlovac County and City of Karlovac, with partners from Lithuania.

Implementation of the project started in August 2011, and the it should end in July 2013.

Project Teams:

Danguole Petkiene and Audrone Bartusiene-Taurage-Lithuania;
Marijana Tomičić and Jasmina Cvetković Braim-Karlovac- Croatia.

International Conference „Violets in Schools“ – Karlovac, 2011

Partner Regio 1

Taurage District Municipality Administration;

Taurage „Saltinio“ Basic School; Taurage district Children’s Rehabilitation Centre-School „Pusele“; Taurage District Municipality Support Centre For Teachers and Pupils; . Taurage youth and

youth organizations union „Taurage’s Round Table”; Taurage nursery-kindergarten „Kodelcius”

Partner Regio 2

Karlovac County; City of Karlovac, Primary school Grabrik, Primary school Dragojla Jarnević, First Primary school Ogulin, Primary school Draganić, Kindergartens in Karlovac, Carpe diem Karlovac

Overall objective of the partnership is to contribute to a decrease of violent behavior among children and youth in Taurage Region, Lithuania and Karlovac County, Croatia through development of sustainable European partnership among local and regional authorities, educational institutions and civil society.

Main results:

- 2 international conferences
- 2 seminars - in Taurage, Lithuania and Karlovac County, Croatia
- 1 film about this international project
- equipment procurement: 2 cameras and 2 laptop computers
- 1 manual on violence prevention in schools including recommendations and advice for teachers, parents and children
- project leaflet
- web-site
- summer camps for children, parents and pedagogues

Why is the title of the project “Violets in Schools”?

Project “Violets in the Schools” has a symbolic name because “violets” in English pronunciation reminds of the word “violence”, so in this way we want to emphasize that the violence among children in schools needs to change into something positive in a similar way

International conference «Violets in Schools» - representatives of Taurage District, Lithuania and Karlovac County, Croatia – project teams and partner institutions in the project – Karlovac, 2011

violets function. Namely, it is well known that violets do not bloom in places with negative vibrations and they love to communicate. With this project, we want to stress the importance of communication between youth and adults, the importance of recognizing the violence and educate on prevention of violence in schools and society. Therefore, target-groups are pupils, teachers, pedagogues, parents and wider society – administration and non-governmental organizations. Result of the project is a manual for everyday-use with basics about recognizing the violence and prevention of vio-

lence in schools. The duration of the project is two years, through these activities: two international conferences, two expert-seminars, two summer-camps and through the realization of these activities, the manual will be encompassed. Project management are project teams of Croatia-Karlovac County and Lithuania-Taurage that will create and implemented activities in the project, together with the working group. Project is in line with EU-politics on regional co-operation and lifelong-learning.

Posebno se zahvaljujemo svim djelatnicima i učenicima škola, vrtića i udruga partnera u projektu na velikom entuzijazmu i sudjelovanju u aktivnostima u projektu i u Hrvatskoj i u Litvi!

Special thanks to all employees and pupils of the schools, kindergardens and NGO in the project that were participating with big enthusiasm in the activities of the project in Croatia and Lithuania!

